

10.53964/jmer.2022005

8. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ П'ята секція
РІШЕННЯ Справа "Бендерський проти України"(Заява N 22750/02). URL
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_313#Text

9. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з
протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). URL
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

Біняшевська О.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ЗУНУ
Труфанова Ю. В.*

РЕКОДИФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Цивільне законодавство визначає правові відносини між суб'єктами цивільних правовідносин і регулює основні права та обов'язки громадян і юридичних осіб. Дане законодавство потребує рекодифікації, цей клопіткий процес необхідний для вдосконалення правової бази, врахування змін у суспільному житті та приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів.

«Рекодифікація – процес розробки нового законодавства, що складається із систематичного вивчення та перегляду чинних законодавчих актів з метою надання їм уніфікованої, сучасної версії та гармонії зі змінами в соціальній, економічній та політичній сферах. Поняття «рекодифікація» в правовій системі означає процес внесення змін і переформулювання законодавства з метою уніфікації, гармонізації та спрощення правової бази»[2, с. 147-148].

Для початку зазначимо, що однією з головних проблем для нормального функціонування цивільного законодавства в Україні є регулярний і хаотичний його перегляд. Причиною таких численних і безсистемних змін є норма, встановлена абзацом 3 ч. 2 ст. 4 Цивільний Кодекс України (далі – ЦК України), де передбачено, що «у разі внесення до Верховної Ради України законопроєкту, відмінного від положень ЦК України щодо цивільних відносин, який регулює цивільні відносини інакше, ніж ЦК України, необхідно одночасно подати законопроєкт про внесення змін до ЦК України» [5]. Водночас через досить тривалі законодавчі зміни не завжди є актуальними, коли їх остаточно затверджує парламент.

Цивільний кодекс є основоположним законом, що регулює широке коло суспільних відносин, його якісне оновлення мало позитивний вплив на економічний та соціальний розвиток. Тобто необхідність внесення змін до ЦК України виникла через низку об'єктивних та суб'єктивних обставин. Зокрема,

існуючі норми значною мірою застаріли і не відповідають сучасній соціально-економічній ситуації. Крім того, прогалини та неузгодженості, виявлені в окремих положеннях закону, ускладнюють правове регулювання цивільних відносин та негативно впливають на захист прав та інтересів громадян і бізнесу.

Гармонізація з міжнародними стандартами, на наше переконання, є одним з ключових аспектів рекодифікації цивільного законодавства на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Україна прагне забезпечити своїм громадянам та іноземним партнерам належні умови у цивільних правовідносинах і повинна адаптувати своє законодавство до міжнародних стандартів, зокрема до законодавства Європейського Союзу та інших міжнародних організацій. Варто зазначити, що у цьому напрямку проведено велику роботу, результати якої знайшли своє відображення в низці законів, прийнятих Верховною Радою України протягом останніх років. Наприклад, одним із останніх таких законів є новий Закон України «Про авторське право і суміжні права», під час підготовки якого основна увага була приділена гармонізації національного законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав [4, с. 8-9].

Згідно Концепції оновлення Цивільного кодексу України в основу положень про юридичну особу знову закладено вичерпний закритий перелік організаційно-правових форм юридичних осіб з одночасною відмовою від архаїчних конструкцій юридичних осіб (передусім йдеться про підприємства). Для відмінних юридичних осіб повинен бути наданий час для приведення своєї організаційно-правової форми у відповідність до положень ЦК України протягом строку, який буде встановлений законом [3]. Крім того, важливо створити сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій. Рекодифікація Цивільного кодексу має сприяти раціоналізації підприємницької діяльності, захисту прав споживачів та створенню стабільного правового середовища для бізнесу. Також обговорюється питання про повернення у ЦК України презумпції залікової неустойки, яка нині закріплена статтею 232 ГК України. Деякі з конструкцій, які сьогодні передбачені ГК України, вже передбачається імплементувати до ЦК України законопроектом № 6013 (норми про об'єднання юридичних осіб, типові договори тощо) [2, с. 149-150].

Тобто, можна побачити, що питання рекодифікації Цивільного кодексу України набуває особливої актуальності в період 2023-2024 років. Стрімкий розвиток суспільних відносин, процес європейської інтеграції та необхідність адаптації вітчизняного законодавства до норм ЄС вимагають ретельного перегляду та оновлення ЦК України. Тому робота над новою редакцією Цивільного кодексу ведеться на високому рівні за участю провідних експертів у галузі цивільного права.

Основними цілями перегляду є гармонізація з нормами ЄС, усунення невідповідностей і прогалин у законодавстві, посилення захисту прав споживачів і вирішення питань, пов'язаних з новітніми системами цивільного права (наприклад, криптовалютами, смарт-контрактами). Доцільно у даному контексті зазначає Н. Кузнецова: «В робочій групі поки що дискутується питання, як врегулювати речові відносини. Маємо два гострі кути. Оскільки ми відмовляємось від права господарського відання і права оперативного управління, у нас повинні бути інші механізми. Дотепер немає єдиного

загального бачення вирішення цього питання» [1]. Тому, на наше переконання, процес розроблення нової редакції Цивільного кодексу має здійснюватися за активної участі громадськості та експертної спільноти, забезпечуючи максимальну якість та відповідність суспільним вимогам.

Сподіваємося, що рекодифікація цивільного законодавства ще більше наблизить українську судову систему до Європейського Союзу. Це сприятиме якнайшвидшій інтеграції України у світовий правовий простір та забезпечить дотримання основоположних принципів прав і свобод людини. Доцільно у даному контексті зазначають Є. О. Харитонов та О. І. Харитонova: «Оскільки Цивільний кодекс України є за своєю суттю приватним кодексом на концептуальному рівні цивільного законодавства, що відображає синтез західно- та східноєвропейських правових традицій, це вселяє надію на успішну адаптацію його норм до європейських концепцій приватного права, принципів та індивідуального права, засад та окремих положень законодавчих актів, які забезпечують з юридичного боку функціонування внутрішнього ринку ЄС та співробітництво у цій галузі ЄС з іншими країнами, що зробили європейський вибір» [4, с. 9]. Також рекодифікація передбачатиме велику роботу з систематизації, гармонізації та уніфікації Цивільного кодексу.

Висновки. Отже, вищенаведене підкреслює важливість і складність процесу рекодифікації цивільного законодавства в Україні на сучасному етапі та необхідність його проведення для забезпечення стабільного і передбачуваного розвитку правової системи країни та сприяння прогресу суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. «Для приватного права Євроінтеграція реалізується через процес гармонізації» - Наталя Кузнєцова, Віцепрезидент НАПРН України. *Юридична практика*. URL: <https://pravo.ua/dlia-pryvatnoho-prava-ievrointehratsiia-realizuietsia-cherez-protse-s-harmonizatsii-nataliia-kuznietsova-vitseprezydent-naprn/>
2. Довгонос І. Ю. Доцільність рекодифікації цивільного законодавства в умовах сьогодення. *Римське право і сучасність*. 2023. №1. 147-150.
3. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : АртЕк, 2020. 128 с. URL: <http://bit.ly/3rXx3a4>
4. Харитонов Є. О. Рекодифікації цивільного законодавства в контексті інтеграції України у правовий простір ЄС. *Часопис цивілістики : наук.-практ. журн.* Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 34. С. 6-10.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3107>